

Bokrecensioner

Verner Denvall, Cecilia Henning, Mats Lieberg, Tapio Salonen och Eva Öresjö

"Välfärdens operatörer: social planering i brytnings-tid"

Författarna är verksamma vid Lunds universitet. De har samhällsplanering och socialt arbete som forskningsområde. Boken är utgiven på Boréa Bokförlag, Umeå 1997. Omfattningen är 270 sidor.

Boken recenseras av Anna Cregård, forskarstuderande vid Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet, och filosofie licentiat i offentlig förvaltning.

Kan man börja en samhällsvetenskaplig bok med att påstå att det i detta tidevarv är särskilt enkelt att fatta beslut, åstadkomma välfärd och styra utvecklingen? Det är åtminstone kutym i Sverige sedan minst tjugo år att hävda att det just nu är särdeles svårt. Så börjar även *Välfärdens operatörer*.

"Att det förekommer skilda uppfattningar om hur framtiden bör byggas är knappast något nytt. Men vi befinner oss i ett tidevarv som brukar beskrivas som komplext och överskådligt, rent av som en brytnings-tid, vilket gör det särskilt svårt att fatta beslut och att vara säker på att man tagit alla väsentliga aspekter i beaktande."

(sidan 11)

Välfärdens operatörer har en början som varken är innovativ eller överraskande. Det hade varit enklare att fastna för boken om den slagit an en fränare ton el-

ler åtminstone haft en annorlunda vinkling.

Boken har tre delar och alla handlar om samhällsplanering, det vill säga strategier för exempelvis bostadsbyggande, social service och kommunikation. Den första delen, vilken Verner Denvall svarar för, ger en bakgrund till samhällsplanering som fenomen och grundidé. Författaren tar med läsaren på en kronologisk rundresa genom åtta brytningstider, där han samtidigt visar varje tids perspektiv på samhällsplaneringens motiv och konsekvenser. Denvall beskriver den historiska utvecklingen och vad samhällsplanering handlar om på ett gediget sätt. Kapitlet placerar samhällsplanering i samhällsekonomin och de politiska åskådningarnas historiska sammanhang.

Del två i boken innehåller tre fallstudier. De utgör stommen i boken och det

huvudsakliga bidraget till insikten i förortsproblematiken. Fallstudierna är rika på beskrivningar av problem och lösningar inom samhällsplaneringens område. Författarna har valt att studera människor med kraft och vilja att ta sig an stora, samhällseliga problem i bostadsområden med sociala missförhållanden. I den första fallstudien berättar Cecilia Henning och Mats Lieberg om Lamboghov – ett bostadsområde i Linköpings kommun. Under åttiotalet genomförde socialtjänsten en rad förändringar och projekt som syftade till att förstärka bostadsområdets attraktivitet. Utgångspunkten var socialtjänstens expertkunnande, liksom dess på den tiden självklara rätt att företräda brukarna. På senare år har olika marknadslika reformer införts, exempelvis köp- och säljmodeller. Författarna är inte speciellt vänligt inställda till dessa. De menar att verksamheten med dessa styrformer kommit att gynna resursstarka brukare, vilket kan leda till legitimitetsproblem. Socialtjänstens roll som företrädare för de svagaste kommer på skam. Hennings och Liebergs kapitel är reflekterande och tankeväckande.

Tapio Salonens fallstudie fokuserar på ett bostadsområde i Södertälje. Området – Saltskog – byggdes under sextiotalets expansiva år, då Södertälje var i stort behov av bostäder. I den massiva byggnationens spår följde dock problem, bland annat i form av vikande efterfrågan på bostäder och social oro med exempelvis vandalisering och bråk. Salonen beskriver områdets utveckling, socialtjänstens agerande samt de boendes situation under den så kallade turnaround som kom att bli lösningen på områdets problem. Kapitlet ger såväl socialtjänstens behandling av projektet som samhällets hantering av resurs-

svaga ilsken kritik. Beskrivningen av fallet är speciell. Han låter socialarbetaren P komma till tals, både i egenskap av informant och genom de mänskliga och känslolösa reflexionerna P har. Både citat från intervjuer med P och utdrag ur hans dagbok förekommer. Det gör naturligtvis att P:s åsikter och syn på händelser får tämligen stort utrymme, men det uppvägs av författarens egna funderingar och av det faktum att studien blir intressant att läsa.

Salonen gör något som alltför få författare av vetenskaplig litteratur ägnar sig åt. Han framställer sin text och sin mening på ett underhållande sätt. Han väljer att låta det personliga blandas med det vetenskapliga. Resultatet är ett högt läsvärde, vilket innebär att hans budskap har möjlighet att nå fram. McCloskey (1987) påpekar att textframställningen ofta får oförtjänt liten uppmärksamhet av forskaren. Det är den som gör att forskningen alls blir läst av någon annan än författaren själv. Alltför ofta ses metod i och resultat av forskningen som det som skall övertyga läsaren, när det i själva verket är en kombination av metod, resultat och text (McCloskey, 1994).

Argumenteringens konst är viktig för en forskare att behärska. Exempelvis kan berättelser, metaforer och ordspråk öka nöjet av att läsa forsknings-
texter. Eva Öresjö tycks ha tagit McCloskeys råd på allvar. Hennes uppsats om exemplet Råslätt är full av liknelser, metaforer och bildspråk. Se till exempel uppsatsens inledande ord:

“Att arbeta med socialt områdesarbete i utsatta stadsmiljöer det är som att arbeta i ett ständigt pågående samhällsarbete. Det finns ingen 'dunderhonung'. Det finns ingen lösning med stort L, som i ett trollslag löser stadsbyggandets problem. I denna typ av

miljöer tycks ständigt nya faror 'lura runt hörnet'. Beredskapen måste därför vara ständigt hög och angreppssätten flexibla. De måste spänna över ett brett register av både sociala, kulturella och fysiska aspekter."
(sidan 159)

Men trots att Öresjö använder många av argumenteringskonstens knep, blir hennes text ändå inte rolig att läsa. Istället är den idoga användningen av bildspråk och metaforer störande. En del begrepp och val av beskrivningar kan också bli rena floskler. Det blir helt enkelt för mycket. I citatet ovan används så många hjärteknipande omskrivningar och urvattnade begrepp att de förflyttar intresset från innehåll till just begreppen. Över huvud taget lämnar användningen av språket övrigt att önska. Det gäller inte bara begrepps användningen. Vid en del tillfällen är betydelsen av påståenden tveksamma. Exempelvis skriver författaren på sidan 178 att svenskträning sker "... bland invandrarkvinnor, som är analfabeter...". Jag hoppas att hon menar "bland invandrarkvinnor som är analfabeter".

Öresjö har emellertid många poänger med sitt kapitel. Hon tycks ha funnit ett bostadsområde med problem där kommunens resurser använts till att bygga upp god beredskap och väl fungerande projekt, åtminstone under en tid. Hennes entusiasm inför de goda former av samarbete och projekt som fungerat väl inom Råslätt går inte att ta miste på.

Bokens tredje del har, påpekar Denvall inledningsvis (sidan 18), ett "allvarligt tonfall". De andra två är inte glättigare. Det är en alltigenom allvarsam bok som behandlar svåra och allvarliga frågor. Tredje delen tar sig an nittioalets sociala planering. Utgångspunkten är hårdare ekonomiskt klimat, massarbetslöshet och ökade klyftor mellan rika och

fattiga. Arbetet med samhällsplanering för socialtjänstens del har försvårats. Det är således ännu svårare att planera för den sociala utvecklingen nu än det var tidigare. Den tredje delen består av tre kapitel. Tapio Salonen, Eva Öresjö och Verner Denvall har författat var sitt.

I bokens avslutning diskuteras kortfattat socialtjänstens framtida medverkan i samhällsplaneringen. Författarna har ingen medicin och heller inga råd för hur framtidens planering skall se ut. De påpekar att det är omöjligt att ge konkreta råd eftersom framtiden är så pass dunkel och problematisk. Däremot ger författarna några avslutande visdomsord i form av att påpeka vikten av att ständigt "... kritiskt ifrågasätta och ompröva invanda institutionella arrangemang" (sidan 254). De menar också att det krävs allmän debatt om problem och lösningar. I likhet med bokens inledning väljer författarna en avslutning som skulle kunna vara hämtad från vilken bok som helst. Tamt och intetsägande.

Sammanfattningsvis ger boken insikt i samhällsplanering – särskilt social sådan. Den första delen ger ett gediget – om än något segt – intryck. Det saknas också en välformulerad beskrivning av vad boken har för syfte och vilket bidrag den kan förväntas lämna. Den andra delen är läsvärd och intressant. Det empiriska underlaget har flera poänger och ger ett trovärdigt intryck. Det är insamlat under många år och författarna har tillåtit sig att betrakta materialet ur ett longitudinellt perspektiv. Den tredje delen av boken har ingen direkt koppling till fallstudierna i del två, vilket man skulle kunna förvänta sig. Fallstudierna är empirinära, råa och berättande, utan analys och utveckling av teoretiska resonemang. Det gör del två lättläst, samtidigt som förväntningarna på vidare

diskussioner och jämförelser ökar inför del tre. Men de kommer inte. Det känns snopet. Istället ges läsaren funderingar kring tre teman inom samhällsplanering: förutsättningarna för en aktiv socialtjänst, avsaknaden av en metateori samt förekomsten av doktriner. Den tredje delen hade likväl kunnat vara placerad någon annanstans. Den är alltför fristående från bokens fallstudier och diskussionerna alltför allmänt hållna för att bli tillräckligt intressant. Det är synd, eftersom fallstudierna borde kunnat ge

underlag för flera diskussioner och funderingar i en avslutande del.

Även om *Välfärdens operatörer* kan ges en del kritik, är den ändå värd att lägga ner några timmars läsande på – särskilt när det gäller fallstudierna. Läsaren kan förvänta sig att få en hel del kunskap om svårigheterna med samhällsplanering. Om något kapitel känns ointressant gör det heller inte så mycket för den fortsatta läsningen om man hoppar över det.

Referenser

McCloskey, Donald N., 1987

“The Writings of Economics”. New York: Macmillan Publishing Company

McCloskey, Donald N., 1994

“How to do a Rhetorical Analysis, and Why”. Ur Backhouse, Roger E. “New Directions in Economic Methodology”